

SUBJEKTY OBČANSKÉHO PRÁVA

Tento výraz má v právní nauce více významů

- Subjekt právo tvorný – kterým je v zemích kontinentální právní kultury stát
- Subjekt, kterému je právo určeno – na koho se právní normy obracejí jako na svého adresáta

Právní normy určují okruh osob, na které se obracejí, a vymezují jejich právní způsobilost. Tato právní způsobilost zahrnuje dvě klíčové vlastnosti:

- Způsobilost k právům a povinnostem, tedy způsobilost být subjektem práv a povinností = právní osobnost – jako způsobilost každé osoby mít v mezích právního řádu P+P
- Způsobilost k právně relevantnímu jednání – jen osoba, která má potřebné psychické předpoklady - intelektuální a volní vyspělost – může svým vlastním jednáním vyvolat právní následky (vznik, změnu a zánik P+P)

OSOBY FYZICKÉ (FO)

Každá FO má právní osobnost – je způsobilá mít v mezích právního řádu P+P.

Jde o jedno ze základních lidských práv

Právní osobnost FO vzniká narozením § 23 OZ

§ 25 OZ se právní osobnost přiznává v plném rozsahu také plodu v lůně mateřském, pokud se dítě narodí živé (nasciturus) – přihlížet k zájmům nascitura

V § 25 se výslovně stanoví, že na počaté dítě se hledí jako na narozené jen tehdy, **vyhovuje – li to jeho zájmům.**

Nenarodí – li se dítě živé – hledí se na něj, jako by nikdy nebylo. Jeho právní osobnost vůbec nevznikla.

Jedná se o vyvratitelnou právní domněnku – dítě se narodilo živé, takže lze prokázat opak ve sporných či v nejasných situacích.

SVÉPRAVNOST

Způsobilost fo nabývat pro sebe vlastním právním jednáním P+P – právně jednat.

Svéprávnost vzniká postupně podle stavu psychické vyspělosti FO.

Plně svéprávným se člověk stává:

- Zletilost – 18 let
- Uzavření manželství - neztrácí se ani zánikem manželství, ani prohlášením za neplatné – než osoba dovrší zletilosti tak půjde o plně svéprávného nezletilého
- Na základě rozhodnutí soudu – přiznání svéprávnosti

OMEZENÍ SVÉPRAVNOSTI

v rozsahu, v jakém není zletilý člověk schopen právně jednat z důvodu duševní poruchy, která není jen přechodná, může soud svéprávnost člověka omezit § 57

jedná se o závažný zásah do přirozených práv člověka

rozhodování o omezení svéprávnosti je výlučně svěřeno do pravomoci soudů

jedná se o nejzazší prostředek (ultima ratio) – pokud by mírnější opatření nepostačovala

není možné omezení svéprávnosti u člověka nezletilého

omezit svéprávnost zletilého člověka lze proto pouze tehdy, pokud by mu jinak hrozila závažná újma

k omezení svéprávnosti lze přistoupit pouze §55 odst. 1 OZ

- V zájmu člověka, jehož se omezení týká
- Po jeho zhlédnutí
- S plným uznáním jeho práv a jeho osobní jedinečnosti

→omezit lze pouze v rozsahu, v jakém člověk není pro duševní poruchu, která není jen přechodná, schopen právně jednat

→soud nemůže zletilého člověka zbavit svéprávnosti zcela

→omezení svéprávnosti je pojato jako dočasné opatření – max 3 roky

→zletilému člověku, jehož svéprávnost je omezena, jmenuje soud opatrovníka

ZÁNIK PRÁVNÍ OSOBNOSTI

→zaniká smrtí

Smrt člověka je zásadně třeba dokázat – důkaz smrti

PRÁVNICKÉ OSOBY (PO)

→VYMEZENÁ JEDNAK NEGATIVNĚ JAKO OSOBA ODLIŠNÁ OD FO, JEDNAK POZITIVNĚ JAKO ORGANOVANÝ ÚTVAR, KTERÝ MÁ PODLE ZÁKONA PRÁVNÍ OSOBNOST (§20 ODS. 1)

Vytvoření pojmu „právní osoba“ předcházeli v právní historii poměrně dlouhý vývoj

POJMOVÉ ZNAKY

→mohou být útvary různého druhu – společenství osob, účelově vyčleněný majetek

→mohou mít svůj základy různých právních předpisech

→nejdůležitějším znakem je jejich právní osobnost – subjektivita- § 15 odst. 1 „způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti“

V § 20 odst. 1 Po mohou mít P+P bez zřetele na předmět své činnosti, pokud se slučují s jejich povahou

→mají způsobilost k právním jednáním

→majetková autonomie - ve svém vlastnictví určitý majetek, který je samostatný - je oddělen od majetku členů, zakladatelů či jiných osob nebo od jiného majetkového souboru

Tato oddělenost majetku znamená, že společníci zásadně neručí za jednání PO, pokud pro některé obchodní společnosti není stanoveno jinak - osobní obchodní společnosti → největší význam má samostatnost PO v rozhodování

→základní rozdíl mezi PO soukromého a veřejného práva spočívá v tom, zda se jejich existence opírá o tu či onu právní oblast – odlišný způsob vzniku, předmět činnosti, účel existence a organizační struktura

→z hlediska své povahy jako útvaru může být PO organizovaným společenstvím osob – označuje se též jako korporace – osoby, které jí tvoří, se nazývají společníci nebo členové; u kapitálových obchodních společnostech ji však může tvořit pouze i jediná osoba

→fundace – podstatou je věcná složka – jde o účelově vyčleněný majetek, oddělený od jakékoliv jiného majetku – typickým útvarem je ústav – obsahuje jak osobní, tak věcnou složku ani jedna není výlučná

SOUKROMOPRÁVNÍ KORPORACE

Jsou především obchodní společnosti

→obchodní společnosti – **osobní** – s majetkovým ručením společníků

-**kapitálové** – bez tohoto ručení

- Veřejná obchodní společnost
- Komanditní společnost
- Společnost s ručením omezeným
- Akciová společnost
 - Družstva – společenství neuzavřeného okruhu osob se vzájemnou podporou členů

→zákon o obchodních korporacích označuje jako obchodní korporace

existují i neziskové soukromoprávní korporace – spolek

→společenskou smlouvou vznikají pouze smluvní vztahy mezi společníky

Mezi veřejnoprávními korporacemi má zvláštní postavení stát – má řadu rysů s právními osobami společných – v soukromoprávních vztazích vystupuje jako soukromoprávní subjekt

Obce a kraje – tvoří společenství občanů

Útvary stavovské samosprávy – ČAK, Lékařská komora...

Okruh veřejnoprávních korporací není uzavřený

IDENTIFIKACE PRÁVNICKÉ OSOBY

- **NÁZEV**
- **SÍDLO**
- **ZÁPIS DO VEŘJNÉHO REJSTRÍKU**

Orgány právnické osoby

→její složka, která má vyhrazené postavení v organizační struktuře právnické osoby

Nejvyšším orgánem PO bývá shromáždění všech společníků – valná hromada nebo členská schůze – není schopno jednat operativně, vytváří statutární orgán PO – vnější právní poměry

Statutární orgán – individuální – ředitel, jediný jednatel

- Kolektivní – představenstvo

Kontrolní činnost – dozorčí rada či kontrolní komise

JEDNÁNÍ PO

Nemohou jednat samy svými vlastními činy

Musí za ně jednat oprávněné FO – zastoupení – statutární orgány – oprávněny ke všem jednáním PO

Může být i smluvní zastoupení – plná moc

Existuje zvláštní způsob zastoupení – prokura – prokurista je oprávněn ke všem jednáním, k nimž dochází při provozu obchodního závodu – povinně se zapisuje do OR – písemná forma, vzniká již jejím udělením; zaniká ukončením zastupitelského smluvního vztahu; **smrtí podnikatele nezaniká**; prokurista může být pouze FO; k obchodní firmě podnikatele **připojí svůj podpis a údaj označující prokuru (např.: prokurista, pp,p.p.,....“per procura“)**

VZNIK

Vznik a zánik PO časově vymezují počátek a konec její subjektivity

Vznik a zánik **veřejnoprávních subjektů** je často stanoven přímo zákonem nebo na základě rozhodnutí orgánu VM

Vznik a zánik PO **soukromého práva** – dvě fáze

- Ustavení (jde tak o širší termín, pokud jde o osoby soukromého práva – založení)
- Je vlastní vznik PO – zásada registrační zápis do veřejného rejstříku

→k založení PO dochází zakladatelským právním jednáním – smlouva, přijetí stanov atd.

→ lze založit i jednostranným jednáním – založení nadace – závětí

Zakladatelské právní jednání musí mít písemnou formu; může být i přísnější forma – notářský zápis

→vlastní vznik PO a tím i počátek její subjektivity – zápis do veřejného rejstříku

ZÁNİK

→i konec PO je dvoufázový

- Zrušení PO
- Zánik PO

→zrušení – dobrovolně nebo jiným způsobem

→zrušení s likvidací, nebo bez likvidace

Likvidace znamená vypořádání majetku PO, vyrovnání dluhů a dispozice s majetkovým zůstatkem

Likvidaci provádí likvidátor určený soudem – do 30 dnů po skončení likvidace je likvidátor povinen podat návrh na výmaz PO z VR

Zrušení bez likvidace – celé jmění PO přechází na jejího právního nástupce

Zánik PO – ukončení subjektivity - zásada registrační – výmaz z OR

PŘEMĚNA - rozhodnutí orgánů PO – musí být stanoven tzv. Rozhodný den – přeměnou je především fúze – účastnit dvě nebo více osob – dvě formy

- Sloučení – kdy alespoň jedna ze zúčastněných osob zaniká – P+P přeházejí na jedinou osobu nebo jejich právního nástupce
- Splynutí – zanikají všechny zúčastněné osoby a vzniká nová PO, která je jejich nástupcem

PODNIKATEL

§ 420 OZ

Podnikání je podle toho činnost, kterou provádí podnikatel a naplňuje kumulativně všechny pojmové znaky

- Vydělečná činnost
- Samostatně
- Na jeho vlastní účet a odpovědnost
- Se záměrem to činit soustavně
- Za účelem dosažení zisku živnostenským nebo jiným obdobným způsobem

→pokud některý znak chybí, nejde o podnikání

IDENTIFIKACE PODNIKATELE

→musí být nezaměnitelná s osobou jiného podnikatele

Identifikační znaky:

- Obchodní firma nebo jméno člověka či název PO – pojmenování podnikatele
- Sídlo podnikatele, bydliště – zapsáno ve VR; sídlo může být i v bytě, pokud to nenaruší klid a pořádek v domě dle § 136 OZ
- Identifikační číslo osoby

Podnikatel nesmí mít více obchodních firem – zásada jediné firmy (více závodů – stejné jméno)

SPOTŘEBITEL

V souladu s právem EU je vymezen jako FO, která mimo rámec svého podnikání či samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem § 419 OZ

Pět základních spotřebitelských práv:

- Právo na náhradu zdraví a bezpečnosti
- Právo na náhradu hospodářských zájmů

- právo na náhradu utrpěné škody
- právo na informace a vzdělání
- právo sdružovat se k ochraně svých zájmů

v Maastrichtské smlouvě 1992 – samostatná kapitola – Ochrana spotřebitelů tvořenou jediným čl. 153 Smlouvy o ES – proklamujícím, že Společenství přispívá k naplnění vysoké úrovně ochrany spotřebitelů

Amsterodamská smlouva 1997 – připojila další ustanovení

Lisabonská smlouva 2009 – hospodářská soutěž má být používána jako nástroj ve službách spotřebitelů a k podpoře jejich zájmů

Standart vysoké úrovně ochrany spotřebitele je i Listina základních práv EU – stejnou právní sílu jako samotné smlouvy

ZASTOUPENÍ

Původně bylo jeho účelem usnadňovat právní styk, usnadňovat jednání osob

Jakmile byla právní subjektivita přiznána každému člověku, bylo třeba umožnit i osobám nikoliv plně svéprávným účastnit se právního styku, právně jednat – posílit ochranu jejich zájmů

- zastoupení, o kterém se ta osoba, která nechce jednat sama, nebo nemůže – dohodne se s osobou, že jí bude zastupovat – smluvní zastoupení
- prokura – zvláštní zastoupení podnikatele zapsaného v podnikovém rejstříku
- zákonné zastoupení – osoba není schopná jednat sama – nedostatečná způsobilost – jedna osoba jedná za druhou

OBECNÉ PODMÍNKY ZASTOUPENÍ

Zástupce vždy:

- jedná za jinou osobu
- jejím jménem
- na její účet
- vždy ale při tom projevuje svou vlastní vůli

→pokud není při právním jednání patrné, že jedná jako zástupce – platí nevyvratitelná domněnka, že jedná sám za sebe – pro sebe, ve svém zájmu § 436 odst. 1

Zástupcem nemůže být osoba, jejíž zájmy jsou v rozporu se zájmy osoby zastoupené + osoba, která nemá dostatek způsobilosti právně jednat

Zástupce je povinen jednat osobně – výjimečně může být zastoupen (substitut) např.: zákon o advokacii

SMLUVNÍ ZASTOUPENÍ

-sama by jednat mohla, ale nechce

- zastoupení přímé – kdy zástupce jedná jménem zastoupeného a kdy z jednání zmocněnce vznikají právní následky – vznik, změna či zánik P+P přímo zmocniteli

- nepřímé zastoupení – jedná zástupce jménem svým a jemu také vznikají právní následky – P+P nabývá náhradník

ve smlouvě o zastoupení si strany ujednají rozsah zástupčího oprávnění, v nichž je zmocněnec oprávněn jednat za zmocnitele jeho jménem

zároveň s uzavřením smlouvy o zastoupení vystaví zmocnitel zmocněnci plnou moc jako osvědčení o zástupčím oprávnění a jeho rozsahu

obsah PM :

- označení zmocnitele a zmocněnce
- rozsah oprávnění
- podpis zmocnitele

PM všeobecná: pro všechna právní jednání

PM speciální: pro jediné jednání

Zástupčí oprávnění zanikne:

- vykonáním právního jednání
- zmocnitel zmocnění odvolá
- zmocněnec zmocnění vypoví
- zmocnitel zemře
- zmocněnec zemře
- uplyne doba, na kterou bylo vydáno zmocnění

ZÁKONNÉ ZASTOUPENÍ

SÁM ZÁKON STANOVÍ, ŽE JEDNA OSOBA JEDNÁ ZA DRUHOU

Nezletilé dítě, malé dítě – zástupci pro nezletilé jsou standartně označovány jako zákonní zástupci